

ПОДУНАВКА

Бр. 18.

ТРИМЕСЕЧНА ЦЕНА € 1 Ф. 15 К.

новий течај.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ СУББОТЕ У ВЕЧЕ.

1857.

У Н О Ћ И.

Кудь ме вуку чудне сласти
Крозъ улица тамне крае,
Зашт' ми маме силне страсти
Тежке срцу уздисае?

Безпокояњ идемъ тамо
Где борави моя мила,
Да самъ ближе оной само
Коя ме е обчинила.

Съ надеждомъ се мисли боре:
„Валда мила јошт' неспава,
До по ноћи и до зоре
Не мируе љубавь права.

Прозори су прешкринути
А ја нагло ходамъ туда.
Видићу е — срце слуги —
Ал' нѣ нигде ни одкуда

Крозъ прозоре разређене
К'о да неко провируе —
Есу л' очи драге жене
Ил' ме сумракъ заваруе?

Неко тихо зашапута —
Зове ли ме... ахъ шта ли е?
Опетъ прођемъ два три пута,
Ал' залуду — она нѣ.

Ено где се нешто бели —
Ја протрну: „быће Л...!“
Но што пусто срце жели
Оно нѣ — већ е севка.

Садъ кан'да се промешкољи —
Пренемъ, слушањ... све бадава;
Нема лека мојој боли,
Она мирно — мирно спава.

А ја блудимъ тамо амо
И звездама јављамъ јаде...
О! да знаде она само,
Да е љубимъ... ахъ да знаде!

ИВКОВИЋ.

И НЕВЕСТА И СУПРУГА.

III.

Књижница.

После оне не башт у спавану проведена ноћи, устале Албрехтѣ. Књижница е амалијна предмет прве њгове пазљивости. Дуго е лепу ону књижницу држао у својимъ рукама, и да га нѣ нешто гонило да се о господични оной болѣ извести, онѣ се небы усудио да ту непристойность учини, и књижницу ону отвори. „Амалија Павловска,“ беле су прве речи ков му у очи падоше; оне су златомъ навезене беле по црномѣ. Презиме е показивало, да е она Полькиња. Окромъ едне аустријске банкноте одъ сто форинтѣ нађе онѣ јошт' и едну билету, на којој е било написано: Алфонзъ Функалѣ. Ништа више нѣ могао дознати, него оно-лико колико му е познато было. Обуче се и справи што е болѣ могао, и одма отиде у велико шеталиште, где се на-лао њу наћи у сјайној мложини лечећи се гостию. Али ни Амалије ни господина Функала онде нѣ было. Време у кое

се обично изютра прошећуе, прође, шеталиште оста празно, а Албрехтѣ ништа више нѣ добио него ту узнемируюћу сумњу, да е побожний љубезникъ у своје примамљивану срећанъ био. У десетъ сатѣй био е предъ „гостионцомъ кодъ венца.“ Попне се узъ басамаке и потражи собу подъ броемъ 10. На њгово куцањ добие одобренѣ одъ некогъ женскогъ гласа да е слободно ући. Младый оная човекъ отвори врата, а — Амалија изиђе предъ њѣга. Чисто упрепашћена поздрави се съ њиме. Албрехту су очи засенуте беле лепотомъ ове господичне, и као забунѣно гледао е да обичнимъ говоромъ по'одъ свој оправда, и неспоминућий правый узрокъ зашто е дошао.

„У немиломъ стану налазите ме, господине!“ рече она својимъ умилнимъ, детинскимъ гласомъ.

„Е ли вамъ се каква несрећа догодила?“ запита Албрехтѣ, седајући на столицу, којомъ е понуђенъ.

Амалија седне спрмъ њѣга на малу неку софу.

„У овај ма морамъ тако казати, и спрођу васъ двојка несрећа.“

„Шта, спрођу мене?“

„По губитку, кога самъ ноћасъ имала, може се лако о мени сумњати, као да самъ непоштенъ узрокъ тражила за — —“

Застаде и сва поцрвени у образу.

„Узрокъ — а зашто?“ запита Албрехтъ, кои е едва знао за себе.

„Ја се морамъ вама, господине, исповедити,“ рече она са усиљнимъ спокојствомъ, „еръ вы имате одъ мене тражити, што вамъ ја морамъ дати. Ђе, мора се мислити, да самъ ја узрокъ тражила за мое банкротирањ!“

„Ђе л' то?“ запита Албрехтъ смешећи се са сажалењемъ. „Јако се каемъ, господична, што самъ као нестрпећ шта више као неверуюћий поверитељ показао вамъ се, и тако вамъ неколико узнемируюћи ока тренутака преправити морао.“

„Ако пакъ и не то.“ прошапуће она готово, застиђено; „ја вама нисамъ позната, а видели сте ме где се сиграмъ —“

„И ја захваљуемъ ономъ случају, што ми е прилику набавио.“

Она се поклони ћутећи, некако особито вешто.

„Вы ми морате по томе допустити да нешто одъ васъ зактевамъ,“ рече Албрехтъ.

„А шта оћете?“

„Да ми искрено кажете, што е вама нешто неповольно овде у банји. Само подъ тимъ уговоромъ задржао бы се кодъ васъ; а ако вы мене само као поверитеља предъ вама сматрате, то се ја ни окренуо небы — —“

Амалија свесердо-умилно погледи у овогъ младогъ човека. У томъ е ока тренућу случай, кои лепимъ женскињама противстае, довео у таково станъ, кое е све нѣне дивоте у највећој светлости показало. Не просто, вкуса пуно одео, не за једну младу женску необична отношења и особита лепота нѣногъ стаса позајмили су нѣој дивоту, него смеса одъ искренности, изненадности и снебивања, коју е погледъ и лице нѣно напољ издавало.

„То вы оћете?“ проговори она. „Изгубила самъ књижицу једну. Не ли истина?“ придода она смешећи се, „то е обичанъ изговоръ, само да узрокъ имамо, коимъ ћемо се послужити, па башъ ако смо штету у истини и претрпили. Кадъ самъ дошла јуче изъ прошетниъ — мое књижице у којој ми е све што самъ одъ новца имала было, нема, ништа више не ми остало до неколико дуката што самъ у кеси имала, па то ме, тако да кажемъ, врагъ надарио, да са оно мало новаца потражимъ своју срећу, па да, што се брже може, штету поупнимъ — садъ, господине, знаћете зашто самъ се ја за зеленимъ асталомъ дала видити.“

Да е истину казала, то нико болъ не знао одъ Албрехта, кои е књижицу нѣну нашао. „Па шта ће онда нѣој остати одъ оно мало новаца,“ нытао е онъ самога себе „кадъ врати мени оно што е проиграла, еръ ја нѣој не смењ ни споменути, да јој оно покланямъ? Да се неправнамо неможе никако мимоићи, кадъ јој дамъ оно што самъ нашао.“

„Вы сте изгубили неку књижицу?“ запита е онъ.

„Ђе, господине!“

„То се лепо под'удара —“

„Како?“

„Ја самъ једну нашао.“

Амалија се пола тргне.

„На нѣој има златомъ по приоме навезено,“ Амалија Павловска,“ рече она.

„Нисамъ е одклапао, господична, еръ поштуемъ оно што е туђе.“

„Умотана е была у једну белу мараму,“ проговори она брзо.

„Ево е!“

Албрехтъ јој преда обое и мараму и књижицу. Она му заблагодари лепимъ поклономъ. Затимъ отвори књижицу и пружи му банкноту.

„Мой део штете,“ рече она смешећи се.

„Јао ми е, што немогу примити!“

„Зашто? зашто?“ запита да е она пооштро.

„Еръ ја никако немогу ни одприлике дознати колико е било новаца у оној кеси, кое е несрећна она сигра прогутала!“ придода онъ.

„Па за Бога шта ћемо садъ чинити? Та ја немогу вама дуговати —“

„Вы чините да ја вама дугуемъ.“

„Како бы то могло бити?“ упита га она зачуђено.

„Ако ми вашу књижицу поклоните за споменъ на Шпа'у и кратку срећу нашегъ познанства. Узъ то ја јошъ напредъ мислимъ, да она вама не вальда мио споменъ одъ кога.“

„Ја самъ ню сама урадила — ево вамъ е!“

Албрехтъ полюби лепу руку, што му е књижицу дала, па метне ову у свой чпагъ. Затимъ приповеди господични где е књижицу нашао.

„Ја самъ уобичаила да се Богу молимъ предъ икономъ Майке Божје,“ рече она. „Јуче самъ была узнемирена, па како самъ поитила, тако се морало и догодити да самъ е изгубила.“

„Неће да каже да е онамо био господинъ Функаль помисли Албрехтъ у себи. „Па тако мора и бити, еръ она и немора баштъ све што јој е на срцу мени казати.“

Амалија се покаже садъ тако дражестно и детински простодушна, да се у албрехтовимъ грудима страсть умножавала свакогъ минута, кога е кодъ нѣ провео. Чинило му се да она неку необичну моћ има, која нѣга наморава да јој се мора чудити и любити е. Лепа, а не ни знала да е така, придобила е одма поуздану победу. Осменванъ нѣно окивало е, а погледи опјали су. Нѣгъ стройный гласъ давао е речма оно обчараванъ, кое се у свачемъ на нѣој показивало. Како е тежко было Албрехту, кадъ му е она казала, да ће после неколико дана ићи у Аахенъ, да свогъ ујка дочека, кои ће око тогъ времена онамо приспети.

„Прошлу зиму,“ придода она, „провела самъ кодъ мое тетке у Брислу. По савету лекара дошла самъ на четири недељ овде у Шпау, да некој злопати у нервама на путъ станемъ, кое зачатакъ у себи имамъ. И заиста, морамъ признати, да ме е воздухъ ове долине зачудо окрепио. Ја Шпа'у нећу никадъ заборавити.“

Албрехтъ нѣ могао ништа више о Амаліи сумняти; онъ е састанакъ нѣнъ са Функаломъ држао не само као обичанъ, него бы и сваку погрешку оправдао, кою бы овај анђелакъ учинио. Позове е да се проодаю мало по шетадишту око бунара, — она то за честь прими и чисто се поносила съ тиме. Зазвони те іој дође собна служкиня, којі шеширъ и шалъ намести. Прошетали се за еданъ сатъ. Албрехтъ кадъ се одъ нѣ разстао, имао е у себи то уверенѣ, да примамљиваня господина Финкалова быће му на ялово.

Четири дана прођу, а Амаліи ни на умъ непада полазакъ на путь. Албрехтъ е скакао одъ радости, еръ као што е дознао за то време, онъ е само могао быти узрокъ што е Амалія съ полазкомъ оклевала.

„Нетреба она сама да путуе,“ мысліо е онъ; „я љу да идемъ съ ньоме до Лахена. Заръ я нисамъ самъ свой господаръ?“

Господина Функала као да е нестало было.

Было е изютра петого дана, Албрехтъ се спремио да се проода шетадиштемъ са Амаліомъ, а служитель нѣговъ уђе у собу и даде му некій билетъ. Зачуди се онъ кадъ прочита име Алфонзъ Функаль.

„Ко ти е ово дао?“

„Онај бледый дугайлія, за кога самъ я некій данъ узалудъ разабірао. Моли да се састане съ вама само за две, за три речи.“

„Я самъ готовъ примити га.“

Слуга оде да пусти у собу господина Функала. Бледый овај човекъ имао е на себи лепе црне альине, тако, да су нѣгови скупочени бриліанты іошть болъ предъ очи излазили. Поздрави се зловольно.

„Господинъ Албрехтъ Бекъ, е л' те?“ запыта онъ.

„Ево га наспрамъ господина Функала.“

„И мислимъ као човекъ одважанъ и пунъ чести?“ придода бледый човекъ гледиши у Албрехта тако као да ће га пресећи.

Албрехтъ зачуђено одступи еданъ коракъ натрагъ.

„Господине мой, ако што о моіой чести сумняте, то налазите мене готова мою одважность обистинити.“

„Познаѣ се одма, да л' се я варамъ у ономе што изгледамъ,“ придода господинъ Функаль сасвимъ мирно и ладно. „Вы сте сасвимъ вештимъ путемъ постали властникъ нечега, изъ чега се извести могу нѣжна отношеня къ едой господинчии, којіой самъ я надзиратель. Я зактевамъ одъ васъ да ми дате книжицу Амаліе Павловске.“

Па господинъ Функаль ово говорећи тако е страшно очи издрачио быо, реко бы ће одъ лютине уздрктаного Албрехта свега сможднати.

„Господине мой,“ одговори му младый овај човекъ чисто уздрктанимъ гласомъ, „истина да се я садъ првый путь съ вама разговарамъ, опетъ зато я веѣ добіо самъ доста узрока, да могу казати, да вы нисте у свой памяти. И незнате ме, а обамо веѣ потварате на мене некакво нешоштено дело, за кое я лудованъ младе едне любви достойне господичне држимъ, коя, као безазлена, и речима лажисветаца и утварала, и углађены ниткова, веруе. Ко даде вама то право, да натрагъ иштете поклонъ, кога самъ

я додуше изискао, али ми га е Амалія дала безъ и найманѣгъ принуђеня? Ко даде вама право, пытамъ васъ, да сасвимъ слободне волѣ и живлѣня господичну оѣете да заступате, коя се човеку ваше врсте смеяти може, ако га немисли пожалити? Уклон'те се, драгіи мой господине, пре нег' што я нисамъ другій листъ окренуо!“

Господинъ Функаль смешио се као человекъ, кои е сувише високе главе, па да допусти, да се потре и уништи оно што е онъ измозгао, кои презире слабога уништити.

„Види ми се, да се нисамъ преварио!“ одговори онъ сасвимъ ладно и мирно, а смешенѣ нѣгово чинило е да су оне нѣгове речи іошть страшніе чиниле се. „Съ тога морамъ притећи къ средствама, кои се изъ призренія на васъ небы дотакао. Да као племиѣ формѣ учтивости небы повредіо, имамъ посла найпре съ вашомъ личношћу.“

„Господине мой, я самъ васъ доста трпіо!“ повиचे одъ лютине дрктаюіи Албрехтъ. „Немойте натеривати —“

„Натераћу васъ да будете стрпеѣ!“ рече Функаль, свою дугачку суву руку као умирући, опруживши. „Послушайте вы мене само петъ минута, па ће вамъ ваше билло (пульс) ти'о ударати, куцати. У Тиролской близу едного господственогъ двора племиѣскогъ има една шумарова кућа. Племиѣскій онај дворъ зове се, чини ми се, Херсвилъ, а кѣрки шумаровой, прекрасное едномъ цветку алпійскоме, име е, ако се неварамъ, Катарина. Одъ двора одшуня се по суюноу младъ некій человекъ до шумарове куће, где е Катарина исподъ едного листника изгледала на нѣга. — Обое су се пазили докъ е младость лудость траяла, а синъ одъ оногъ двора властника, кои е познанство свое съ Катариномъ одъ отца свога морао крити, и нѣ се могао одъ овога надати да ће допустити да се ны двое узму, потайно а съ помоћу заслепльогъ шумара, венча се съ ньоме, и закуне, се, да е предъ светъ као свою супругу изведе, кадъ се нѣговъ високе главе племенитый отаць съ овогъ света пресели. — Ел' те, вы ме опетъ зато мирно слушате?“ запыта бледый человекъ укоченогъ Албрехта. „То да далъ говоримъ старый племиѣ Бекъ после едне године умре, и нѣговъ синъ прими истина нѣгова добра на себе, али кукавна Катарина остаде што е и была, преварена кѣи шумарова. Е л' вамъ позната та приповедка, господинъ отъ Бекъ?“ запыта подругльиво осмеуюћи се господинъ Функаль.

„Позната ми е!“ одговори Албрехтъ, кои се опетъ орабріо быо.

„Е, то морате іошть знати, да младый баронъ никадъ више вратио се нѣ у Херсвилъ, да му е потайна нѣгова супруга сына родила, и да е она —“

„Свршетакъ љу я показати, господине мой!“ прекниѣ му речъ младый человекъ онај. „Знамъ да е Катарину некій попъ залудіо, да е съ ньиме утекла одъ куће, и да е она умрла у Бечу. Младый баронъ, господине мой, кои е имао узроке, да венчанъ свое съ Катариномъ іошть за неко време преѣтати мора, нѣ Катарину — него е Катарина нѣга преварила!“

„Шумарова кѣрка была е една поштена душа.“

„У томе имате сасвимъ право, али онај што е ню преварио, быо е непоштенъ, и я на нѣга бацамъ сву кри-

виду што е она постала неверна и што е умрла. — Я самъ нѣмой простіо, господине Функалу —“

„Ерѣ е мртва? Ахъ, ништа паметніе ніе могла учинити него што е умрла — е л' те? Мртвой іой праштате — а шта бы чинили, господинъ бароне, да е іошъ жива?“

„Све то, те то!“

„Одговор'ти ми!“

„Зарѣ сте вы мой истраживаня судаць?“

„Нисамъ, али самъ гласоноша, кои вама тай гласъ доноси, да Катарина іошъ е жива!“

Албрехтъ за неколико тренутака поћути, а сажалује осмеванъ видило му се на устнама.

„Господине Функале, кодъ мене се нећете помоћи съ тимъ вашинъ сплеткама,“ рече онъ онда. „Немојте се надати да ћете мене съ томъ вашомъ измишльотиномъ потрести и поплашити — али знајте да Амалія неће примити помоћъ ваше христанске къ свакоме любви, па башъ ако іой тайну мое прве женитбе искажете. Мени се чини, да се вы мало уздате у моћ молитава, кое предъ икономъ майке божіе свршуете, кадъ нашегъ у любви супарника съ такимъ оружіемъ одбити окушавате. Одма данасъ Амалія ће све знати, па ако се онда уз'узтеже руку мою примити, я ћу онда побожноме човеку место учинити и одъ нѣ уклонити се. Да видите пакъ да самъ я человекъ а не баба — о моіой чести допуштамъ вама, вама, господине Функалу, да сумняте — то ћете ми вы до половине овогъ дана сведочбу дати, да нисте лажа. Збогъ тога очекивају васъ съ оружіемъ вашинъ кодъ црквице майке божіе. Узели вы мачъ или пиштолъ са собомъ, — мени ће бити све едно, мене ћете наоружана наћи.“

„Я нисамъ любитель одлаганя,“ рече господинъ Функаль, „особито кадъ се о чести ради.“

„Па добро, а мы хайдмо одма црквици!“ повиче Албрехтъ лютито. „Ево пиштоля, ево мача —“

„После ћемо са оружіемъ, господине бароне! Докъ найпре другчія сведочанства дамъ вамъ.“

„Шта? Юначенъ ваше зарѣ већ пада?“ повиче смеюћи се младый человекъ.

„То ћу мало после васъ запытати; а садъ отворите Амаліину књижицу, одлепите онай црный листъ, па ћете наћи едну билету, коя ће вамъ засадъ дати оно сведочанство кое зактевате. Отворите е, око тога нетражи се богзна каква снага.“

Албрехтъ се тргне; али опетъ радъ видити на што ће та стваръ изићи, отиде брзо до едного долапа и донесе ону књижицу, кою е чувао са своимъ наискупоченимъ стварима. Господинъ Функаль добро е пазіо на онога; и зацело, само да е Албрехтъ онда погледъ свой са погледима Функаловимъ срео, познао бы несрећу ону, коя му прети. Извади малу сребрну иглу, којомъ е црный листъ на коме е име амаліино за корицу съ перлама навезену, пребоденъ бы, а билета, о којой е она бледа смрът напоменула, паде му у руке. Упрепашенъ прочита онъ ове своіомъ башъ рукою написане речи:

„Катарина, ты си моя жена! Данасъ іошъ зна то само Богъ и онай свештеникъ што насъ е венчао и на векій свезао; али іошъ мало, па ће свету познато бити, да си

ты госпођа одъ Херсвида. Небой се и веруй твоме Албрехту!“

Ни речи ніе могао проговорити, но само е гледао у оно што е написано. Не само познао е свой рукописъ, него е признавао, да су оно последнѣ речи были, кое е онъ Катарини писао. Ніе могла у томе никаква превара бити. Како е господинъ Функаль могао дознати за онога тайну, Како е листъ онай могао dospети у амаліину књижицу, кою е она, као што е сама казала, сама навезла? Кое ту управляю съ тимъ пословима? Питаня ова као мунѣ севала су по нѣговой глави. Кадъ е главу подигао, види где се онай бледойко сасвимъ безъ брига сигра са скупоченимъ драгимъ каменомъ у прстену на евоме мршавомъ прсту.

„Господине мой,“ рече Албрехтъ, „листъ овай сведочи само оно што я никадъ нисамъ ни порицао, нит' ћу кадъ порицати; али камо сведочба да е Катарина іошъ жива?“

„Извол'те окренути другу страну тогъ листа, господине бароне!“ бы е сасвимъ миранъ одговоръ.

Албрехтъ обрне листъ съ друге стране и читао е ово написано:

„Сети се твоє свете дужности, Албрехте! И годне прођоше, а ты речъ свою ниси познао. По'ити натрагъ, чимъ овай листъ видишь, ерѣ е велика сумня узвалила се на срце твоє Катарине. На Троице у вече, године 1840.“

„На Троице увече мы смо венчани,“ помисли Албрехтъ самъ у себи чисто понераженъ, „а ово е нѣнъ рукописъ!“

„Но, господине бароне, есамъ ми я лажа? Ёсте ли разумели садъ, да васъ я познаемъ? Ёсамъ ли я неправо учиніо, што самъ се обрнуо на вашу одважность и вашу честь? Вама за часъ падне на умъ женитба и за часъ сте съ нѣоме готови! Прва жена іошъ жива вамъ е, а вы сте ради већ другу узети. О знамъ я већ каква васъ мори страсть ерѣ е Амалія анђелаць, спрамъ кое лепоте све женскинѣ по свету некъ се сакрју, као што се звезде уклоне испредъ светлости сунца. Оклевате ли іошъ, да ми књижицу дате?“

„Да!“ повиче Албрехтъ оштро. „Бирайте шта оћете одъ оружја, господине мой; онай кои буде ячій, имаће књижицу а може бити и прекрасну Амалію.“

„Добро; око подне дакле кодъ црквице!“

„Не око подне, господину Функалу, вы ћете самномъ одма онамо ићи! Вы сте нитковъ —“

„Доста, идемъ съ вама! Да узмемо оне пиштолъ, они некъ пресуде, кои ће Амаліи казати, да су се нѣ ради двоца изъ пушака били.“

Албрехтъ зовне свужителя. На миру и безъ вике све буде спремљно. Кола одоше и за по сата два ова мейданціе стигла су већ на место. Отиду у неку яругу иза црквице, коя е истина узана, али доста дугачка была, Албрехтъ напуни пиштолъ и пружи ій евоме противнику. Господинъ Функаль избере кои е тео, говорећи:

„Носите ли вы ону књижицу узасе?“

„Да!“

Мейданціе стану свакій на евоє место, али су найпре уговорили, да свакій само по еданпутъ пиштоль избаци, више не.

„Я даемъ вама, да вы найпре пуцате,“ рече госпо-

но обоядисана стуба съ грднимъ ланцима споена — то е справа за мученъ несреѣны робова. Кодъ овы стубова стое краљвско-холандски полицаини служители, да надъ беднимъ и одъ свію забораваљнимъ людма пресуду одъ граѣана Суринамски на лаку руку изречену изврше. Овде се свакій данъ љогу видити робови и мужког' и женског' пола яко свезани, гди стрепеѣи очекуя ядну судбу. Чимъ кои робъ или робиня авлію ступи, одма іой се скину све альине съ леѣа и добіе малу кецелю, да бы само бѣкове покрила; затимъ мучители свежу ове робове измеѣу она два стуба и стану ій бичевима тако туѣи, да е гроза слушати, како несреѣнници одъ бола вичу и ячу. Ово мученъ дотле трае, докле годъ кръвь изъ бутина на землю непоцури.

Судіе, кои ове ужасне казни одреѣую, има толико, колико и притяжателя робова; и свакій притяжатель може по воли кадъ оѣе свое робове слати, да ій муче, нити му лкая власть може у томе на путь стати.

Измеѣу толики ужасны позоря навесѣемо овде само едно, да бы се читатели о страданю бедни робова уверили.

Нека мелезкиня Лидія, младо девойче, бияше кодъ ослобоѣене арапске Јованке у куѣи; она е све куѣевне послове до подне свршити морала, а одъ подне ишла е по приватнимъ куѣама и на надницу радила, но и овај за надницу добивепый новацъ морала е своіой госпоѣи свако вече давати.

Еданъ ослобоѣеный робъ, по имену Францъ, ожени се съ Лидіомъ; онъ е такоѣе у одной куѣи служіо и прилично заслуживао. Бедна Лидія была е садъ у толико слободна, што ніе ишла више на радъ, веѣъ е одъ подне до у вече кодъ свога мужа проводила и одъ нѣга свакій данъ опредѣленый за надницу новацъ добіяла и госпоѣи своіой носила. Поштены Францъ любіо е свою Лидію као највеѣе на свету добро. Но ова любавъ може му свакогъ трнутка и главе доѣи, едно што госпоѣа Лидина ніе дознавала, да е она съ нымъ венчана, и држала е да она уредно на посао иде и нѣой опредѣлену суму у вече доноси, а друго што бы та любавъ, па да е и дознала, само дотле траяла, докле бы нѣой по воли было.

„Аг' ако дозна моя госпоѣа!“ уздисаше едногъ дана Лидія, кадъ се съ мужемъ разговарала.

„Па нека дозна,“ одговори іой Францъ, „нѣой е све едно, долази ли новци ма съ кое стране — доста да она свако вече одъ тебе опредѣлену суму точно прима.“

„Мени опетъ неко предчувствованъ каже, любезный Францъ, да ову нашу свезу свакоякимъ начиномъ одъ нѣ криемо.“

„Па добро, жено, и я самъ дакле твогъ мѣнїа.“

Лидія ніе дакле бадава зебла. На неколико месеціи после нѣовогъ венчаня дозна нѣна госпоѣа, съ кимъ она живи и рекне іой едногъ дана:

„Тай е Францъ opakій и невалялый мелезъ. Я чуемъ да си ты венчана жена нѣгова, али то неможе датъ остати а оѣу да га оставишь и другогъ за мужа изберешъ.“

Госпоѣа е по ондашнимъ законима имала право, еръ се робови нежене, па кадъ бы се съ дозволенїемъ господара и оженили, та бы свеза опетъ дотле траяла, докле бы они волю имали. Но Лидія изъ почитаня и велике спрямъ

мужа любави ніе се госпоѣи у томе покоравала; и збогъ тога е госпоѣа 24 сата безъ леба и воде затвори. Али све бадава, Лидія е опетъ сутра данъ Франца поодила.

Нѣна госпоѣа была е доста трпелива и ладнокровна; више е пута опоминяла, претила — Лидія е све ово слушала, али се свогъ мужа ніе могла одреѣи.

Јованка дакле изгуби трпленъ и разлоти се, што Лидія башъ съ онимъ живи, коега люби и почитуе, а не съ другимъ па будикаквимъ. Она по сили употреби свое право.

Ужасно позоръ приближуе се судейской куѣи. Две женске, една везана п полицаинимъ служителѣмъ праѣена, а друга слободна, иду къ дасчари. Прва у најлепшемъ цвету младости и лепоте; съ оборенимъ одъ стиѣа очима, невина е Лидія, а друга разярена Јованка, нѣна госпоѣа, коя е по нѣовомъ лепомъ мѣнїю у свогъ праву была. Чимъ су у авлію ушле, одма съ Лидіе свуку альине, добро притегну и стубовима одведу. Бадава се она сузе ронеѣи освртала на госпоѣу Јованку — пресуда се мора свето извршити; то налажу закони, холандскимъ чиновницима изложени!

Стаде пущява одъ бичева и якукъ се диже до неба; кукавна Лидія сва е у крови огрезла. — Јоштъ напредъ представлямъ себи, да ѣе многи ово за басну узети — али на велику жалость и срамоту права е истина. Позоръ ово догодило се пре три године у той населбини, гди Европско-холандско правителство влада!

Мы смо овде навели само оманю казнь, кадъ се до 30 камѣи удари, а кадъ веѣа предстои, т. е. кадъ притяжатель жели, да се робови нѣгови на мртво име истуку, онда се онъ самомъ ѣенералномъ прокуратору яви устмено или писмено, и то две врсте, што ѣемо овде и навести еданъ такавъ образацъ:

„Подписанный моли господина ѣенералногъ прокуратора, да бы роба Н. съ 50 камѣи казнити изволео.

(Подпись.)

На истой цедульи написано е:

„Нека се казнь изврши.

ѣенералный прокураторъ населбине Суринама.

(Подпись).“

Ненаводи се дакле ни узрокъ, зашто да се казни, но само желя. Па често и саме женске, нѣжна створеня, подписую овакве цедульице и изявлюю желю, да имъ се робови съ 50 или 60 камѣи казне.

Очевидци пытали су служителѣ тамошнѣ, зашто су камѣи тако чудновато обоядисане.

„Та то е кръвь, моя господо, кръвь!“ быо е одговоръ. „Првый ударацъ такву рану начини, као да е найоштрїимъ ножемъ пресечено. Погледайте само ову камѣию!“ и онъ іймъ покаже другу, коя е была сасвимъ црна одъ сасушене крови.

„Па да ли истимъ камѣяма и женске тучете;“ запытаю нутници служителя.

„Дабогме;“ одговори іймъ онъ, „девойке одъ четрнаестъ година па на далъ. Често се догаѣа, да су кадкадъ женске таквогъ белогъ тела као праве Европљанке.“

„Па зашто ій голе казне?“

„Да бы болъ веѣма дѣйствовао. Знате ли господо,

да се и у нама понекадъ срѣце разжали, кадъ видимо какву лепу и белу девојку, као што сте и вы сами, да е за ове стубове привезана.“

На захтеванъ путника покаже ѿмъ истый служитель протоколъ, гди су они бедни уписани, кои су казни претрпѣти морали. У томъ протоколу ништа друго нѣ наведено,

већ само лице, мужко или женско, године возраста, проку казни, а то е было само едномъ речи назначено „зг“ ѣ непослушности.“

И сва ова незаконія чине се у оној држави, које се христіјанска назива — и то у деветнаестомъ цивилизаторомъ веку!!

СМЕСИЦЕ.

Права лепота.

Славный живописаць Веласке де Силва рекао е, да савршено лепа женска треба да има три беле ствари: кожу, зубе, руке; три црне: очи, обрве, трепавице; три румене: уста, образе и нокте; три дуге и прогеглясте: тело, косу и руке; три мале: зубе, уши и ноге; три широке: прси, чело и између обрва; три мекане: косу, прсте и уста.

Домовина и любва.

Домовино сладко милованъ!
А ты Любо срѣца уздисанъ!
Вы мой животь, и сво мое благо!
Вы све што е срѣцу моему драго!

Домовино майка си ми мила!
А ты Любо посестрима вила!
Благо мени край майке до века,
Благо мени комъ е Люба сека!

Домовино моя ты любави!
Любо узоръ когъ ми срѣце слави!
У домовини Любу ахъ! милуемъ,
А у Люби домовину шуемъ!

Домовино раю жића мога!
А ты Любо цвеће рая тога!
У томъ раю све су мое сласти,
Слава, срећа, поносъ и све части!

Домовино ево срѣце мое,
Разделъно на поле, на двое,
Твоя една, друга Любе мое,
Ерз све ми на свету све Васъ двое!

Домовино сладко милованъ!
А ты Любо срѣца уздисанъ!
За Васъ само моя крвца вриѣ!
За Васъ срѣце до свогъ конца бие!

Иле-Миле.

Рецентъ противъ глади.

Године 996. после Христа была е у Перзији тако велика гладъ, да су сиромашни люди по улицама умирали. У то време владао е у Перзији Апулъ Даула, мударъ и човеколюбивъ царъ, онъ е скорбнимъ срѣцемъ гледао, гди сиротиня одъ глади скапава а богати напротивъ неосврћући

се ни на когъ у свакомъ изобилію живе. Найпосле изда заповестъ, да ће одсадъ увекъ по еданъ богаташъ обещанъ быти, чимъ кои одъ сиротинѣ одъ глади умре. Наредба ова тако е подѣйствовала, да одъ тогъ часа, нити е ко' одъ сиротинѣ одъ глади умро, нити е ко' одъ богати осиромашіо.

Логогрифъ

изъ еданаест писмена,

- 421: Одъ кадъ самъ се я появио, добио е светъ другій видъ; ерз самъ я едно одъ оны силны появляея, коя су мрачный векъ саранили. Већегъ убійце одъ мене нема, и самъ воздухъ буде за онога смртоносанъ, кои се близу мои уста надази. Безъ живота као што самъ, имадемъ избушено срѣце, но опетъ е онај пропао, кои ударанъ изъ тогъ срѣца осеѣа. Ако ме и невидишь, чуѣешь ми гласъ, али само онда, кадъ е радость или жалость у народу.
- 12421: Како напредъ тако самъ и острагъ, но конзервативци наши кваре ми тимъ ту особеность мою, што ми ништа додаю. Негда самъ я овладао светомъ како што прича свето писмо, и доказали люди, кои су споменике тогъ догађая и по внутрености землѣ и по бреговима гледали.
- 121: Наѣи ѣешъ ме свуда, гди годъ у друштву човекъ живи. Но разногъ самъ изгледа, и различанъ по дужности. Видиѣешь ме као истиногъ, а опетъ и као лажливогъ. Овде самъ пунъ достоинства и мудрости, тамо кодѣмъ живиче а какадъ и саме люде.
- 1234: Я самъ другаръ пређашнѣмъ, я га пратимъ крозъ цѣлый нѣговъ животь, и ако га и оставлямъ за неко време, то се опетъ враћамъ нѣму на минутъ. Свима треба да самъ другъ, но слабо већъ мари светъ за мене, а намећати му се немогу. Али ако ме пређашнѣмъ изневери, онда е преступникъ, и одреко се чина свогъ.
- Цело е: Лепа и красна речъ, коя у данашнѣмъ свету све манъ бива, макаръ да само нѣоме човекъ до велике славе, до среће и добростаня доћи може.

Разрешенъ Логогрифа у 15. числу: Профукати (кућа, порта, пророкъ.)

Разрешенъ послали су: Г. Парохъ В. Субботиѣ, и Г. Ђ. Јовановиѣ у Земуу; Г. Парохъ Тимотей Бранковиѣ у Сенти; Г. Н. Н. У Шабу.

Разрешенъ Ребуса и Загонетке у 16. числу. Ребусъ: „Срећа и несрећа, любовь и пакость, мудрость и лудость.“ Загонетка: „Коса.“

Разрешенъ послали су: Господична Марія Поповиѣ, Г. Парохъ В. Субботиѣ, Г. Борђе Илѣиѣ у Земуу; Г. Парохъ Урошь Лазаревиѣ у Войки; Г. Парохъ Тимотей Бранковиѣ у Сенти, и пр.